

Nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho trẻ em yếu thế ở thành phố Hồ Chí Minh theo Tư Tưởng Hồ Chí Minh

Phan Trung Hải*, Nguyễn Thị Huệ**

*Sinh viên Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh

**Giảng viên Trường Cao đẳng Giao thông vận tải Đường thủy II

Received: 05/04/2024; Accepted: 12/04/2024; Published: 15/04/2024

Abstract: Children today, tomorrow the world. Give the best to children... That is not only the responsibility of each individual and each family, but also the responsibility of the entire society. Following Ho Chi Minh's ideology and ethics on humanity, the Party and State always pay attention, care for, and improve the material and spiritual life of disadvantaged children through the Party's policies and laws. State law. As for Ho Chi Minh City alone, although there have been significant achievements in developing the lives of people, especially vulnerable children, since the outbreak of COVID-19, their lives have continued to continue. significant decline. In this context, the government, unions, individuals, and organizations need to join hands to implement the ideological values of President Ho Chi Minh to strengthen and improve the material and spiritual life of children. I am weak, this is an issue that needs to be given top priority.

Keywords: Ho Chi Minh, disadvantaged children, ideologically, materially, spiritually.

1. Đặt vấn đề

Trong bản Di Chúc (1969), chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng “Đảng cần phải có kế hoạch thật tốt để phát triển kinh tế và văn hóa, nhằm không ngừng nâng cao đời sống của nhân dân” (Ban Bí thư Trung ương Đảng (2011), t.4, tr.187-188). Cho đến cuối đời, Người vẫn nghĩ đến nhân dân, Người nhắc lại vai trò lãnh đạo của Đảng trong việc phát triển đất nước. Đây là một tình cảm sâu sắc của Người đối với nhân dân, người nhắc Đảng phải xây dựng kế hoạch, chiến lược để thúc đẩy phát triển kinh tế và văn hóa nhằm mục đích cải thiện đời sống cho nhân dân, trong đó có trẻ em yếu thế.

Bài báo này trình bày tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về nâng cao đời sống vật chất, tinh thần (ĐSV, TT) cho trẻ em yếu thế; thực trạng đời sống trẻ em yếu thế ở TP. HCM; các chủ trương của Đảng bộ TP. HCM về nâng cao ĐSV, TT cho trẻ em yếu thế; và đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao ĐSV, TT cho trẻ em yếu thế ở TP. HCM theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số vấn đề cơ bản của Tư tưởng Hồ Chí Minh về nâng cao ĐSV, TT cho trẻ yếu thế

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã sớm đưa ra khái niệm văn hóa. Khái niệm về văn hóa mà chủ tịch Hồ Chí Minh đưa ra rất tổng quát và bao quát, nó bao gồm cả các hoạt động vật chất và TT của con người, cùng với các giá trị mà con người tạo ra. Đồng thời, Người cũng chỉ ra rằng văn hóa không chỉ là một khía cạnh của cuộc sống xã hội mà còn là nguồn gốc và động lực sâu xa của nó. Điều này thể hiện nhu cầu sinh tồn cơ bản của con người và vai trò của họ là chủ thể trong việc

tạo ra và phát triển văn hóa.

Theo chủ tịch Hồ Chí Minh “Trong công cuộc kiến thiết nước nhà có bốn vấn đề cũng phải chú ý đến, cùng phải coi trọng ngang nhau: chính trị, kinh tế, xã hội, văn hóa” (Ban Bí thư Trung ương Đảng (2000), t.10, tr.60). Với Người, văn hóa đóng vai trò quan trọng không kém trong công cuộc kiến thiết nước nhà và nó được coi trọng như các lĩnh vực khác như chính trị, kinh tế, xã hội. Người nhấn mạnh rằng văn hóa không thể hoạt động độc lập mà phải tương tác với kinh tế và chính trị, ngược lại, kinh tế và chính trị cũng phải được bao quát trong văn hóa. Đời sống xã hội được xây dựng dựa trên sự đan xen giữa bốn lĩnh vực này, trong đó văn hóa đóng vai trò là nền tảng TT của đời sống xã hội, là lĩnh vực thuộc về kiến trúc thượng tầng của xã hội.

Một trong những quan điểm nổi bật của Chủ tịch Hồ Chí Minh về văn hóa là: Người đã khẳng định văn hóa không chỉ là một phần của sự nghiệp cách mạng mà còn là động lực, mục tiêu của cách mạng. Người nêu rõ rằng văn hóa cần phải soi đường, dẫn lối cho dân tộc, đem văn hóa lãnh đạo quốc dân để thực hiện độc lập, tự do, tự cường, tự chủ của con người Việt Nam. Văn hóa không chỉ tạo ra sức mạnh vật chất mà còn là TT, qua đó giúp đất nước vượt qua mọi thách thức từ bên ngoài dựa trên TT lấy văn minh thắng bạo tàn. Như vậy, nếu kinh tế nâng cao ĐSV, TT thì văn hóa có tác dụng nâng cao đời sống TT của nhân dân nói chung, trẻ em yếu thế nói riêng.

Khi miền Bắc bước vào thời kỳ xây dựng CNXH, trở thành hậu phương của tiền tuyến lớn miền Nam

trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, Hồ Chí Minh khẳng định, chăm lo đời sống, hạnh phúc của nhân dân là một trong những mục tiêu quan trọng của sự nghiệp xây dựng CNXH mà Đảng, Nhà nước ta hướng tới, Người luôn nhấn mạnh, việc cải thiện ĐSVCL, TT cho nhân dân, nhân dân lao động, đặc biệt là trẻ em yếu thế rất quan trọng, góp phần thúc đẩy sự phát triển kinh tế, giảm bớt bất bình đẳng trong xã hội. Mục tiêu của CNXH không chỉ dừng lại ở việc cải thiện ĐSVCL mà còn tập trung vào việc nâng cao cuộc sống TT của nhân dân. Hồ Chí Minh coi đây là một quá trình liên tục, không ngừng, nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho sự phát triển của nhân dân lao động và đây cũng chính là đang quan tâm, chăm lo cho lực lượng cốt lõi, đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển kinh tế đất nước.

2.2. Chủ trương của Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh về nâng cao ĐSVCL, TT cho trẻ em yếu thế

Thực hiện quan điểm chỉ đạo của Đảng, Nhà nước trong việc thực hiện các chính sách về kinh tế - xã hội, chính sách an sinh xã hội, chính sách với nhóm trẻ em yếu thế,... Đảng bộ TP. HCM luôn luôn có những sự quan tâm đặc biệt sâu sắc đối với trẻ em yếu thế. Thông qua Đại hội đại biểu Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh lần thứ X nhiệm kỳ 2015 - 2020, tại văn kiện Đại hội nêu rõ: “Xây dựng nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc là mục tiêu, nền tảng xã hội cho thành phố phát triển nhanh và bền vững... quyết tâm, tiếp tục nâng cao việc bảo đảm an sinh xã hội và phúc lợi xã hội, tăng cường cải thiện ĐSVCL, văn hóa cho người có công và nhân dân lao động, bảo đảm gia đình người có công có mức sống bằng hoặc cao hơn mức sống trung bình của người dân cùng địa bàn quận, huyện; tiếp tục thực hiện tốt các chính sách về ưu đãi người có công; huy động các nguồn lực thực hiện thật tốt công tác đền ơn, đáp nghĩa” (Văn kiện Đại hội đại biểu Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh lần thứ XI, 2020, tr.308-309). ĐSVCL, TT của các đối tượng yếu thế, neo đơn, trong đó có trẻ em luôn được quan tâm đặc biệt. Đảng đề ra đường lối thông qua các văn kiện của Đại hội Đảng các cấp. Nhà nước thể chế hoá chủ trương, đường lối của Đảng bằng pháp luật, hệ thống văn bản pháp luật thông qua các chương trình, kế hoạch đối với những vấn đề liên quan tới đời sống xã hội.

Trên TT Nghị quyết XI Đảng bộ TP. HCM; trước những khó khăn mà đại dịch COVID-19 mang lại. Từ năm 2019 – 2023, chính quyền TP. HCM đã có nhiều văn bản chỉ đạo sâu sát trong việc nhằm cải thiện, nâng cao ĐSVCL, TT cho trẻ em như:

- Đối với HĐND TP. HCM kịp thời ban hành Nghị quyết như:

+ Nghị quyết số 34/2023/NQ-HĐND ngày 8/12/2023 về chế độ hỗ trợ cho đối tượng bảo trợ xã hội tại các cơ sở trợ giúp xã hội công lập thuộc Sở Lao động – Thương binh và Xã hội quản lý và trại viên khu điều trị Phong Bên Sấn thuộc Sở Y tế quản lý; Nghị quyết số 35/2023/NQ-HĐND ngày 8/12/2023 về chính sách đặc thù chăm lo, hỗ trợ người cao tuổi, trẻ em mồ côi và những đối tượng có hoàn cảnh khó khăn trên địa bàn Thành phố. Tại Nghị quyết này quy định một số chính sách chăm lo, hỗ trợ cho người nghèo, người cao tuổi, các đối tượng chính sách và cấp thẻ bảo hiểm y tế cho các đối tượng, trong đó có trẻ em yếu thế. Đối với những đứa trẻ kém may mắn khi sinh ra đã phải “gánh” khiếm khuyết trên cơ thể, hoặc đã mồ côi từ nhỏ, nụ cười của các em không thể trọn vẹn được, Nghị quyết này góp phần thiết thực, xoa dịu nỗi đau, mang lại nụ cười trọn vẹn cho các em, làm cho các em vững tâm hơn, có nhiều hơn cơ hội để phát triển, học tập.

- Đối với UBND TP. HCM kịp thời ban hành kế hoạch như:

Thấu hiểu trước những tác động trực tiếp của đại dịch COVID-19 đến lao động - việc làm, có thể thấy rõ nét qua việc giảm thời gian làm việc, giảm thu nhập, ngừng việc, mất việc làm năng suất lao động giảm, gia tăng bất bình đẳng xã hội, bình đẳng giới, người lao động dễ rơi vào tình trạng chuẩn hộ nghèo,... (Võ Hữu Phước (2023), Thị trường lao động TP. HCM và vấn đề đặt ra sau đại dịch COVID-19, *Tạp chí Tài chính*, số 2) chính những điều trên vô tình là một bản ngã kéo theo những người con trong gia đình, trong đó có trẻ em rơi vào tình cảnh yếu thế. Với mục đích trong sáng, nghĩa tình, tương thân tương ái của chính quyền TP. HCM, bên cạnh đó cũng nhằm khắc phục những tồn tại, hạn chế về đảm bảo các dịch vụ cơ bản (y tế, giáo dục, nhà ở,...) chăm sóc sức khỏe tâm thần cho người dân, để sớm hồi phục ổn định cuộc sống, thông qua Kế hoạch số 5042/KH-UBND ngày 27/12/2022 của UBND TP. HCM về Đảm bảo an sinh xã hội, thích ứng an toàn, linh hoạt, kiểm soát hiệu quả đại dịch COVID-19 và phục hồi kinh tế trên địa bàn TP. HCM giai đoạn 2022 - 2026. Kế hoạch cho thấy được sự quyết tâm trong từng chính sách, sự quan tâm rất lớn đối với từng đối tượng và hơn hết đó là trẻ em yếu thế luôn được quan tâm hết mực. Đẩy mạnh hơn nữa chính sách đặc thù, chăm lo, hỗ trợ người cao tuổi, trẻ em mồ côi và những người có hoàn cảnh khó khăn trên địa bàn, đẩy mạnh hơn nữa trong việc vận động các nguồn lực xã hội để chăm lo cho trẻ em yếu thế, giúp cho trẻ em yếu thế được miễn giảm học phí, giảm phí khi tham gia các hoạt động văn hóa – văn nghệ, thể dục – thể thao và hơn hết giúp cho trẻ em mồ côi

sớm có được được người đỡ đầu hoặc hỗ trợ học tập đến năm 18 tuổi.

Đối với các trẻ yếu thể, những chính sách trên có ý nghĩa rất lớn không chỉ đối với bản thân trẻ em mà cả với gia đình trẻ em. Việc trẻ em được hỗ trợ bảo hiểm y tế, chăm sóc sức khỏe, được hỗ trợ học phí và trợ cấp hàng tháng đã giúp các em có được chỗ dựa vững chắc tiếp tục đến trường học tập, nâng cao đời sống TT; đồng thời, người thân của các em cũng được tiếp thêm hy vọng, sự an tâm để làm việc, ổn định và sớm hòa nhập, ĐSVCL cũng được cải thiện ít nhiều.

2.3. Thực trạng ĐSVCL, TT của trẻ em yếu thể ở Thành phố Hồ Chí Minh

Nhằm tìm hiểu về ĐSVCL, TT của trẻ em yếu thể trên địa bàn TP. HCM, tác giả thực hiện dựa trên phương pháp điều tra xã hội học, phương pháp luận của phép biện chứng duy vật để phân tích, so sánh nhằm đưa ra những kết luận chính xác về đối tượng nghiên cứu là nhóm trẻ em yếu thể trên địa bàn. Tác giả khảo sát đối với 107 gia đình học sinh tại: Trường tiểu học Ánh Linh (Cơ sở II) (ngụ tại: 30/44 Lâm Văn Bền, phường Tân Kiểng, quận 7); Lớp học tiểu học phường Phú Mỹ (ngụ tại: 1645/7 Huỳnh Tấn Phát, phường Phú Mỹ, quận 7); Đồng thời, tác giả dựa trên “Nghị định số 07/2021/NĐ-CP ngày 27/01/2021 của Chính phủ về Quy định chuẩn nghèo đa chiều” để có căn cứ đặt vấn đề. Thời gian thực hiện khảo sát từ tháng 03/2024 đến tháng 04/2024.

Đại đa số gia đình đều thiếu hụt về vấn đề tình trạng giáo dục ở cả người lớn lẫn trẻ em. Ngay trong tại gia đình trẻ em, trình độ văn hóa của người lớn cũng đang là một vấn đề hết sức nan giải, định hướng lớn nhất cho cuộc đời trẻ em chính là các bậc cha, mẹ, ông, bà và ảnh hưởng tới tư tưởng, nề nếp, lối sống của trẻ em chính là những người mà trẻ em đang sinh sống cùng và tiếp xúc hằng ngày. Việc trình độ văn hóa giáo dục của người lớn ảnh hưởng rất lớn đối với tình trạng đi học của trẻ em. Đời sống TT trẻ bị ảnh hưởng rất nhiều từ đây.

Gia đình trẻ em đa số đều bị thiếu hụt ở việc thu nhập bình quân cũng như gia đình có trẻ em và người khuyết tật, đây là một gánh nặng, áp lực vô hình đè nặng trên đôi vai các em. Khi gia đình không có nền kinh tế, thu nhập tốt thì việc trẻ em không được học tập, phải bỏ học để đi làm phụ giúp gia đình,... là có, ĐSVCL trẻ em bị ảnh hưởng, tác động từ đó.

Cuộc sống vật chất, TT của trẻ em yếu thể bị ảnh hưởng từ đó và buộc chính quyền TP. HCM sớm có những giải pháp thiết thực, sâu sắc, nhằm thể hiện TT văn minh, nghĩa tình, tương thân tương ái, đứng với TT “không để ai bỏ lại phía sau”.

2.4. Giải pháp nâng cao ĐSVCL, TT cho trẻ em yếu thể ở Thành phố Hồ Chí Minh theo tư tưởng Hồ Chí Minh

Để nâng cao ĐSVCL, TT cho trẻ em yếu thể ở TP. HCM, tác giả kiến nghị một số giải pháp:

Thứ nhất, đẩy mạnh nghiên cứu học tập, theo tư tưởng Hồ Chí Minh, tiếp tục quán triệt Nghị quyết XI Đảng bộ TP. HCM. Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn coi giáo dục là một vũ khí mạnh nhất trong việc thúc đẩy, nâng cao đời sống cho trẻ em yếu thể.

Thứ hai, chú trọng xây dựng, ban hành và cụ thể hóa các Đề án kinh tế, văn hóa vào trong xã hội. Đây là một bước đi quan trọng, các Đề án kinh tế, văn hóa nhằm vào việc cải thiện nền kinh tế cho các gia đình trẻ em, từ đó giúp cho các em có đầy đủ cơ sở để phát triển TT, không lo âu, giảm bớt gánh nặng. Tiếp đến phải chú ý tạo điều kiện cho trẻ em yếu thể có được chỗ vui chơi, giải trí sau giờ học căng thẳng, bản thân các em có nhiều hơn một điều kiện để được phát triển cả về vật chất, lẫn TT.

3. Kết luận

Trong nghiên cứu này, việc áp dụng tư tưởng Hồ Chí Minh để nâng cao ĐSVCL và TT cho trẻ em yếu thể phải được thực hiện dưới sự chỉ đạo của Đảng và chính sách pháp luật của Nhà nước. Để thực hiện tốt, cần tiếp tục nghiên cứu và học hỏi tư tưởng của chủ tịch Hồ Chí Minh và các Nghị quyết của Đảng tại các kỳ Đại hội Đảng. Trong các hoạt động hàng ngày, việc thúc đẩy giá trị của văn hóa là rất quan trọng, bởi văn hóa là nền tảng không thể thiếu trong đời sống của mọi người. Việc thực hiện những giải pháp này cũng đồng nghĩa với việc thực hiện Di Chúc của Người, hướng đến sự phát triển của đất nước và con người Việt Nam, với việc bảo tồn và phát huy giá trị văn hoá dân tộc lâu đời.

Tài liệu tham khảo

[1] Đảng Cộng sản Việt Nam, Chỉ thị số 05 của Bộ Chính trị ngày 15-5-2016, về đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh.

[2] Hoàng Chí Bảo (2002), Tìm hiểu phương pháp Hồ Chí Minh, Nxb. CTQG, Hà Nội.

[3] Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh (2018), Giáo trình tư tưởng Hồ Chí Minh (hệ Cao cấp Lý luận chính trị), Chương 1.

[4] Hồ Chí Minh: Toàn tập, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tập 15, bài “Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh” tr.616-61, tr.622.

[5] Hội đồng chỉ đạo biên soạn giáo trình quốc gia các bộ môn khoa học Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, Giáo trình tư tưởng Hồ Chí Minh, Nxb CTQG, H, 2008, tr.21-41.